

Spev a éterický tón

Gracie Ricardo

Úvodná časť knihy *Spev a éterický tón*

Úvod

k nemeckému vydaniu

Krátko potom ako sa objavila dlho očakávaná kniha v anglickom jazyku, nastala potreba nemeckého prekladu a nielen kvôli prvej práci speváckej metódy Gracie Ricardo, ale aj kvôli tomu, že Dina Soresi Winter bola dobre známa cez svoju prácu v mnohých kruhoch ako profesionálna speváčka a zároveň aj medzi učiteľmi waldorfských škôl a liečebnej pedagogiky v Amerike i v Európe.

Sekcia pre rečnícke a múzické umenie v Goetheanu, privítala tento preklad, ktorý je v porovnaní s anglickou verziou rozsiahlejší. Spev z antropozofického hľadiska má vždy získať svoje správne miesto medzi druhými umeniami ako eurytmia, umenie reči, nová inštrumentálna hudba, maliarstvo, plastika, architektúra. Tak sa uskutočňuje vo februári 1997 v Goetheane po prvýkrát medzinárodné zhromaždenie pre spevákov, reprezentantov hlavnej speváckej školy, ktorej dali hlavné impulzy Rudolf Steiner a Mária Steinerová – tak ako práca v prúdoch Gracie Ricardo, Valborg Werbeck Swärdström, Marie Führmann, Berte Jenny, Edith Dietrich.

Táto kniha obsahuje okrem obsiahlych pohľadov na prácu Gracie Ricardo a jej žiačok tiež iný dôležitý aspekt, praktické ukážky skúsenej speváčky, ktorá dnes žije a plne stojí v muzikantskej skutočnosti. Tiež je veľmi vítané pre čitateľa, nevytvoreného speváka, povzbudenie k spevu pre všetky vekové kategórie ako prirodzenú ľudskú skutočnosť.

Môže nám počúvanie pri spievaní poslúžiť ako spoľahlivá opora v tvorbe tónu? Časom celkom určite! Počúvanie a hlas sú nerozlučné a štúdium spevu na tom z veľkej časti stojí a rozoznávacia schopnosť tónov sa počúvaním rozvíja. Ale samozrejme spoľahlivé je len starostlivé a svedomité počúvanie. Na začiatku majú takmer všetci študenti predbežnú mienku o ich hlase a o tom ako je posadený, majú nejaký názor o najlepšom výsledku, ktorý sa má dosiahnuť.

Ľudia, ktorí spievajú cez nos, si myslia (veria) niekedy, že ich tón je ako čistý "zamat". Druhí, uchopujú tón s hrdelnými svalmi, považujú svoj hlas potajme za brilantný. Títo všetci nemôžu správne počuť. Mnohí mienia, keď ku ich ušiam prichádza pri spievaní ich tón hlasno a rezonujúco, že aj poslucháči v poslednej rade koncertnej sály to tiež tak počujú. Ale, ak tón stojí ohraničene bezprostredne vedľa osoby speváka, môže byť taký, že pre poslucháčov sediacich za tretím radom v divadle je prakticky nepočuteľný.

Musíme sa teda snažiť o tónové sebazpoznanie a musíme sa učiť nás samých objektívne počúvať. Musíme vedieť náš vlastný hlas tak počúvať, akoby bol niekoho iného, s tým príde objektívny úsudok. Spievaný tón nie je len zmiešaním tónovej výšky a zvuku, ale duševnou skutočnosťou. Len, ak si my náš ton predstavíme oslobodený z fyzického pôsobenia a vieme ho tiež počúvať, je určite možné, že spievame voľný a slobodný ton.

Ako študenti sme prirodzene najprv odkázaní na počúvanie učiteľa a nemôžeme tak často rozoznať rozdiel medzi učiteľovým spievaným príkladom a naším vlastným tónom. Tak ostáva naše úmyselné uzavreté "oh" jedným otvoreným "o", bez toho, že by sme spozorovali rozdiel. Túto necitnosť /hluchotu/ študentov, voči ich vlastnej, chybnej artikulácii, je ťažké prekonávať. Na začiatku je perfektný vokál ďaleko vzdialený od vedomého horizontu študentov. Načúvanie je postavené na subtilných rozdieloch, vyžaduje si nekonečne veľa trpezlivosti. Je to vždy osobitne pamätný deň, keď študent vlastnú chybu prvý krát počuje a sám sa vie opraviť. Keď si študenti vytvoria čistý vokál v danej konsonantnej forme, počujú aspoň raz svoj pravý hlas. To je zakaždým vzrušujúce prekvapenie. Keď už školenosť študentovho načúvania postúpila tak ďaleko, že majú túto skúsenosť, už nie sú nikdy so sebou viac spokojný a usilujú sa celý svoj život o veľkú dôslednosť. Toto nastávajúce jemnocitné načúvanie je najlepším spojencom pre spev.

Lilli Lehman o tom píše:

„Jednotlivé funkcie chrupavky, svalov, šľachov a väzov, ktoré sú rozochvievané tvorbou hlasu, pri spievaní nepocítujeme, len pocítujeme ich spoluúčinkovanie a prostredníctvom sluchu môžeme posúdiť ich správne fungovanie, bolo by nezmyselné počas spievania chcieť na ne myslieť. Dokonalý tón, ktorého pocítovanie sa snažím objasniť, je totálnym pôsobením všetkých týchto funkcií, jeho jedinú kontrolu môže prebrať samotný sluch. Preto je dôležité učiť sa samostatnému načúvaniu.“

Rudolf Steiner označil sluch ako duchovný orgán človeka. Počas embryonálneho vývoja leží sluch vzdialene od zemskej príťažlivej sily, a od našich predchádzajúcich schopností, vnímajúc harmónie sfér, je nám ponechaný len sluch. V pozemskom tóne k nám prúdi znenie sférického sveta, z ktorého budeme vytvorení. Sluch nám poukazuje na minulosť, hlasivky na budúcnosť. Ku koncu bude zohrávať najdôležitejšiu rolu vo vývoji ľudstva.

Keď prejde počúvanie od kvantitatívneho prežívania ku kvalitatívnemu, vytvorí sa v nás vnútorný zmysel pre tón. Toto vnútorné načúvanie nenastáva cez žiadne tréningovanie, či produkovanie hlasových orgánov. Cez rozvinutie vnútorného načúvajúceho zmyslu alebo kvalitatívne načúvanie obohacujeme naše spevácke umenie a spolu s tým otvárame naše jediné dvere k duchovnému svetu. My prenikneme cez svet tohoto zmyslu nahor von a staneme sa inštrumentom pre vnímanie nadzmyslového sveta. Toto vnútorné načúvanie prebudí a poskytne nám prístup k svetovému poriadku, ktorý je základom pre všetku umeleckú tvorbu. V speváckom umení je prepojená minulosť s budúcnosťou. Sluch a hlasivky budú zároveň nasadené. Vnútorné načúvanie pôjde cez funkciu psychického sluchu von a bude jemnocitným, nadzmyslovým „zmyslom pre tón“.